

УДК 323.[316.3+33(477)

Нікогосян Ольга

к. політ. н., доцент,

кафедра соціальних теорій

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,

директор Фахового коледжу ОНУ імені І. І. Мечникова

к. 115, вул. М. Говорова, 4, м. Одеса, 65063, Україна

Tel.: (38048) 7760860

E-mail: olyanicogosyan@onu.edu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9114-2271>

DOI: <http://dx.doi.org/10.18524/2707-5206.2021.34.237493>

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ
ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ**

У статті обґрунтовується в якості причини невдач соціальної політики в Україні один з основоположних принципів неоліберальної економіки — дерегуляція. Аргументується, що ринок не є ефективним у сферах, в яких бізнес не може отримати швидкого і великого прибутку. Так звані «провали ринку» продемонстрували необхідність державного регулювання в сферах освіти, охорони здоров'я, екології тощо. Обґрунтовується теза, що якщо нова влада хоче побудувати успішну країну щасливих людей, вона повинна зробити своїм пріоритетом соціально-економічну політику. Її першочерговими завданнями повинні стати: зниження тарифів на комунальні послуги за рахунок виключення з них корупційної складової і надприбутків поставальників; перегляд принципів надання субсидій на оплату комунальних послуг; боротьба з тіньовою економікою, з приховуванням доходів від оподаткування; реформування системи заробітної плати та пенсійного забезпечення; створення робочих місць з гідною оплатою праці; налагодження взаємодії держави з приватним бізнесом з метою підвищення соціальної відповідальності останнього.

Ключові слова: соціальна політика, соціально-економічні проблеми, неоліберальна економіка, дерегуляція, бідність, енергетична бідність.

Постановка проблеми в загальному вигляді, її зв'язок з науковими або практичними задачами

25 січня 2021 року Президент України Володимир Зеленський провів нараду з представниками виконавчої і законодавчої влади, на якій обговорювалися передвиборні тези Президента і правлячої партії. Як зазначив Президент України, «коли ми йшли на вибори, ми обіцяли спрощення умов ведення бізнесу, доступні кредити та іпотеку для молодих сімей, підвищення матеріального забезпечення. Звичайно, пандемія коронавірусу внесла свої корективи та поставила перед нами нові неочікувані виклики, які потребували негайного вирішення. Але ми не повинні забувати про наші обіцянки й те, чого від нас очікують люди. У новому році ми повинні продовжити рух у напрямку втілення наших програмних положень для побудови успішної країни щасливих людей» (Офіційне Інтернет-представництво Президента).

Чи реально виконати такі обіцянки, враховуючи, що новий Президент України та Уряд отримали в спадок соціально-економічні проблеми країни, які накопичилися за три десятиліття незалежного розвитку України?

Аналіз останніх досліджень і публікацій, методологічної основи дослідження

Різні аспекти соціальної політики відображені в наукових працях українських учених Е. Лібанової, А. Сіленко, Т. Семігіної, В. Скуратівського, ін.

Виділення невирішених раніше частин проблеми, яким присвячується стаття. У зв'язку з ротацією політичного класу в Україні науковий інтерес викликає соціальна політика, яка проводиться в даний час і буде проводитися в найближчі роки.

Формулювання цілей статті, виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів. Мета статті: визначити пріоритети соціальної політики України на сучасному етапі. Завдання статті: проаналізувати соціально-економічні проблеми України, виявити їх причини та шляхи вирішення.

Отримавши незалежність, Українська держава мала хороші можливості для економічного зльоту. «У 1990 р. Україна з обсягом ВВП 567 млрд дол. була 6-ю в Європі, випереджаючи всі країни з перехідною економікою (в тому числі Польщу, ВВП якої становив 318 млрд дол.)» (Ещенко, 2018, с. 4).

З 2012 р., за оцінками економістів, ВВП України неухильно знижується. «Причини втрат політики бачать у повільному ході реформ, у недосконалості господарського механізму, в недоброзичливості окремих зарубіжних держав і т.п.» (Булев, Брюховецкая, 2018, с. 11). Цим пояснюються проблеми, пов'язані з «безробіттям, реформуванням системи заробітної плати, пенсійного забезпечення, попередження і подолання бідності, запровадження соціального страхування, адресної допомоги. Вирішення саме цих проблем повинно скласти сутність пріоритетів соціальної політики України в ХХІ ст.» (Сіленко, 2003, с. 119). Також Україна набула інвестиційної непривабливості, однією з причин якої дослідники вважають умови співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями, реалізацію їхньої програми трансформації суспільства методом «шокової терапії» (Сіленко, 2017, с. 174).

За офіційними даними в Україні на одного працюючого припадає двоє пенсіонерів. Як зазначив Голова державної податкової служби України, «економічно активне населення» це ті, хто створює економіку, працює, платить податки, споживає і створює кругообіг грошей у природі. Таких в Україні на підконтрольній території віком 15–70 років — майже 80 %. Це 29,6 мільйона» (Голова ДПС Любченко розповів).

За даними Державної служби зайнятості України безробітними є 485 тисяч українців. Це на 33 % більше, ніж в минулому році. Допомогу по безробіттю в перший місяць 2021 року отримали 420 тисяч українців, що на 137 % більше, ніж в січні 2020 року (В Україні різко збільшився).

У той же час зростає кількість людей, які виїжджають на заробітки за кордон. Точних даних про їх кількість немає. Але за приблизними оцінками мова може йти про 3 млн громадян. Причиною масового від'їзду українців на роботу за кордон є низькі заробітні плати, та сама трудова бідність, про яку ми писали вище. Все більше українців, що виїжджають за кордон, шукають можливості для виїзду разом з сім'ями назавжди. З огляду на те, що мова йде про людей працездатного віку, що вивозять з країни своїх дітей, можна припустити, що через 10–15 років в Україні взагалі не буде кому працювати. Це песимістичне припущення ґрунтується також на демографічних даних, за якими населення України продовжує скорочуватися, в тому числі зменшується кількість осіб працездатного віку, особливо чоловіків. Так, за даними Держстату, за рік населення України стало менше на 300 тисяч осіб і станом на 1 грудня 2020 року становило 41 мільйон 630 тисяч осіб. Провідний науковий співробітник Інституту демографії та соціальних досліджень ім. Птухи НАНУ Лідія Ткаченко зазначила з цього приводу, що «очевидно, нам потрібно навчитися краще ставитися один до одного, сам настрій потрібно міняти для того, щоб люди відчували себе спокійніше і впевненіше. Для кращої народжуваності потрібна впевненість у завтрашньому дні, як би це не банально звучало» (Население Украины продолжает).

Розуміючи це і використовуючи коронавірусний карантин як причину, українська влада спробувала затримати заробітчан вдома. Однак запропонувати для них щось привабливе влада не змогла, крім невеликої програми, розрахованої приблизно на 700 чол. Програма передбачає для заробітчан отримання 150 тис. грн на відкриття власної справи, однак при цьому пред'являє до претендентів жорсткі вимоги. Наприклад, вони повинні мати 10 років трудового стажу. А це означає її недоступність для молодих людей, а також для тих, хто за кордоном не був, але планує їхати. Також претендент повинен мати 150 тис. грн для участі в спільному фінансуванні підприємства (ще 150 тис. грн дає держава). Чи вистачить такої суми для відкриття власної справи за сьогоднішніми цінами? І чи всі мають схильність до підприємницької діяльності? Також залишається не виконаною обіцянка Прем'єр-міністра України, яку він дав у квітні 2020 р., щодо створення 500 тис. робочих місць для українців, які залишились без роботи через карантин: «Уже в травні створимо 500 тисяч робочих місць, щоб Україна не опинилася на порозі ще більш глибокої економічної кризи. Ми розуміємо, як це робити і що для цього потрібно» (Шмыгаль анонсировав).

У той же час зарубіжні країни вигадують способи, мета яких залучити якомога більше українських громадян на заробітки. Наприклад, в Польщі, яка зіткнулася з нестачею лікарів та інших медичних працівників, з українських медиків вже не будуть вимагати підтвердження диплому та складання іспиту. Зарплата ж лікаря в 15–20 разів перевищує ту, яку він отримував в Україні. Останнім часом стрімко зростає число енергетично бідних українців, чії можливості оплачувати необхідну для життєзабезпечення енергію все більше обмежуються. Якщо в розвинених країнах кри-

терієм енергетичної бідності є витрати на енергію більше 10 % доходів громадянина, то в нерозвинених країнах такими критеріями є відмова від енергії через неможливість її оплачувати та низька якість енергоресурсів. За 2020 р. число боржників за комунальні послуги, які опинилися у відповідному реєстрі, зросло на 36 % (Кількість должників).

З оприлюдненого журналістом Євгеном Куксіним аудіозапису закритої зустрічі журналістів з в. о. міністра енергетики Ю. Вітренком, стало відомо, що зниження ціни на газ було необхідно для того, щоб підняти тарифи на електроенергію. Було сказано про те, що всі тарифи повинні бути підвищені в два рази, в тому числі на електроенергію, опалення, воду та вивіз сміття. Тоді будуть так звані «повні тарифи». Як вважає Ю. Вітренко, газ повинен коштувати в півтора рази вище встановленої вартості 6,99 грн за кубометр (В Сети всплыли слова). Також в.о. міністра сказав, що ціна 6,99 грн — це його рішення.

На наш погляд, ціна на газ 6,99 грн за кубометр свідчить про те, що при встановленні такої ціни застосовувалися маніпулятивні методи, що практикуються для здійснення впливу на свідомість покупців товару. Адже, як відомо, думка покупця залежить від того, яку ціну він побачить спочатку. Тобто ціна газу в дійсності 7 грн за кубометр, але в свідомості покупця повинна зміцнитися ціна 6 грн. Це дає підставу думати, що головною метою зниження ціни на газ було не бажання поліпшити матеріальне становище жителів країни, а донести їм, що ціна низька і уряд про них піклується. Ймовірно, в.о. міністра називає економічно обґрунтовані ціни за енергоресурси. Але вони не обґрунтовані соціально. Проблема України в тому, що ці ціни не відповідають зарплатам і пенсіям українців. Таким чином, так звана енергетична бідність є наслідком трудової бідності. Це означає, що працюючі громадяни не можуть зі своєї зарплати сплатити потрібну їм кількість енергоресурсів. Так за даними дослідників Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, «у Першому півріччі 2020 року 42,4 % українців, які працюють, — живуть у бідності, тобто фактично прожитковий мінімум перевищує витрати цих громадян» (Третина працюючого населення). При цьому немає ніяких ознак, що ситуація з бідністю покращиться і в 2021 р. Те ж стосується і пенсіонерів, які, відпрацювавши все життя, тягнуть бідне існування.

У зв'язку з цим виникає питання, чому праця працівників енергетичної галузі оплачується за ринковою вартістю, а праця тих же вчителів і лікарів — ні. Виходить, що праця перших для суспільства більш цінна, ніж других? Українці вже довго терплять і будуть терпіти ще далі. Але тільки в тому випадку, якщо вони будуть розуміти перспективи державної соціально-економічної політики, щоб планувати майбутнє своє і своїх дітей. Наприклад, що саме покращиться в економіці країни в зв'язку з черговим підвищенням тарифів на комунальні послуги? Коли будуть наступні підвищення? І які будуть економічні результати від цього? Які короткострокові перспективи поліпшення життя українців? Чому зростання зарплат і пенсій не встигає за зростанням тарифів на комунальні послуги? Так, за результатами дослідження Центру «Соціальний моніторинг», яке проводи-

лося з 15 по 25 січня 2021 року, 87 % українців вважають, що підвищення тарифів на газ, електроенергію та опалення, що почало діяти з січня 2021 року, є необґрунтованим і ніяк не пов'язане з нинішньою економічною ситуацією (Почти 90 % українцев).

У той же час мінімальна зарплата в Україні з 1 січня 2021 року становить 6000 грн. З одного боку, це найбільше зростання мінімальної заробітної плати серед 56 досліджуваних країн, з іншого боку, українська мінімальна заробітна плата в 9–10 разів нижче, ніж у Франції та Німеччині, Бельгії, Нідерландах та Ірландії і в 13 разів нижче, ніж в Люксембурзі (Минимальная зарплата).

В довгострокові перспективи люди вже давно не вірять. Проте уряд протягом уже понад тридцяти років розповідає українцям, як покращиться їхнє життя через п'ять-десять років. Причому термін роботи самих урядів завжди набагато коротше тих термінів, через які вони обіцяють людям краще життя. Наприклад, Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль заявив, що уряд поставив собі за мету довести середню зарплату в Україні до рівня польської зарплати в 2030 г. Однак з таким прогнозом не погодився Голова податкового комітету Верховної Ради України Данило Гетманцев. За його прогнозами таке можливо тільки через 30–40 років і то за умови, що польська зарплата не буде змінюватися (Гетманцев: Середня зарплата).

Чому ж соціально-економічна політика незалежної України не призвела до матеріального благополуччя населення? Головна причина в тому, що українські реформатори, некритично поставившись до наслідків неоліберальної політики в інших країнах, стали активно впроваджувати зарубіжний досвід соціально-економічного реформування без урахування вітчизняної специфіки. Зниження ролі держави в соціально-економічній політиці, підвищення ролі приватного бізнесу, приватизація «всього і вся» призвели до різкого соціального розшарування, економічної кризи, що стала спусковим механізмом для криз у всіх сферах життєдіяльності українського суспільства.

Про провал неоліберальної політики свідчить досвід США, який проаналізував лауреат Нобелівської премії Джозеф Стігліц. На його думку, низькі податки для багатих і скорочення соціальних програм не принесли соціально-економічного успіху. «Темпи зростання нижче, ніж за чверть століття після Другої світової війни, і велика їх частина припадає на верхню частину шкали доходів. Після десятиліть стагнації або навіть падіння доходів тих, хто нижче них, неолібералізм повинен бути оголошений мертвим і похованим» (Stiglitz, 2019). А складність полягає в невизначеності того, що буде далі.

Зазнав краху й один з основоположних принципів неоліберальної економіки — дерегуляція. З'ясувалося, що ринок не є ефективним у сферах, де бізнес не може отримати швидкого і великого прибутку. Так звані «провали ринку» продемонстрували необхідність державного регулювання в сферах освіти, охорони здоров'я, екології тощо.

Висновки дослідження та перспективи подальших досліджень у даному напрямку

Таким чином, якщо нова влада дійсно хоче побудувати успішну країну щасливих людей, вона повинна зробити своїм пріоритетом соціально-економічну політику. Її першочерговими завданнями на сучасному етапі повинні стати:

- зниження тарифів на комунальні послуги за рахунок виключення з них корупційної складової і надприбутків постачальників;
- перегляд принципів надання субсидій на оплату комунальних послуг. Виключити з числа субсидіантів тих, хто допомоги держави не потребує, але має формальне право на її отримання (неофіційно працюють);
- боротьба з тіньовою економікою, з приховуванням доходів від оподаткування;
- реформування системи заробітної плати та пенсійного забезпечення;
- створення робочих місць з гідною оплатою праці;
- налагодження взаємодії держави з приватним бізнесом з метою підвищення соціальної відповідальності останнього.

Список використаної літератури

- Булев И. П., Брюховецкая Н. Е. Социально-экономические проблемы экономики Украины на современном этапе. *Вісник економічної науки України*. 2018. № 1. С. 11–25 (дата звернення: 27.03.2021).
- В Сети всплыли слова якобы Витренко о повышении цен на газ и электроэнергию в 1,5–2 раза. *Фокус*. 2021. 12 февраля. URL: <https://focus.ua/amp/politics/474496-v-seti-vsplyli-slova-yaakoby-vitrenko-o-povyshenii-cen-na-gaz-i-elektroenergiyu-v-1-5-2-raza> (дата звернення: 27.03.2021).
- В Україні різко збільшився рівень безробіття: скільки громадян не мають роботи. *Vgolos.com.ua*. 2021. 25 січня. URL: https://vgolos.com.ua/news/v-ukrayini-rizko-zbilshyvsvya-riven-bezrobittya-skilky-gromadyan-ne-mayut-roboty_1368264.html (дата звернення: 27.03.2021).
- Гетманцев: Середня зарплата в Україні може зрівнятися з польською через 30–40 років. *Економічна правда*. 2021. 1 лютого. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/02/1/670572/> (дата звернення: 27.03.2021).
- Голова ДПС Любченко розповів, скільки одна працююча людина утримує пенсіонерів. *Інформаційне агентство АСПІ*. 2021. 21 січня. URL: <https://aspi.com.ua/news/ekonomika/golova-dps-lyubchenko-rozpoviv-skilki-odna-pracuyuchya-lyudina-utrimue-pensioneriv#gsc.tab=0> (дата звернення: 27.03.2021).
- Ещенко П. От депрессии к активизации роста в экономической и социальной сферах Украины. *Економіка України*. 2018. № 2. С. 3–20.
- Количество должников в Украине увеличилось на 300 тысяч за год. *Економіческая правда*. 2020. 14 декабря. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2020/12/14/669133/> (дата звернення: 27.03.2021).
- Минимальная зарплата в Украине в 10 раз меньше, чем в самых богатых странах ЕС. *Finance.ua*. 2021. 5 февраля. URL: <https://news.finance.ua/ru/news/-/486974/minimalnaya-zarplata-v-ukraine-v-10-raz-menshe-chem-v-samyh-bogatyh-stranah-es> (дата звернення: 27.03.2021).
- Население Украины продолжает сокращаться: Институт демографии назвал основные причины. *Цензор.Нет*. 2021. 14 февраля. URL: https://censor.net/ru/news/3247851/naselenie_ukrainy_prodoljajet_sokraschatsya_institut_demografii_nazval_osnovnye_prichiny (дата звернення: 27.03.2021).
- Офіційне Інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskiy-proviv-naradu-z-predstavnikami-vikonavch-66113> (дата звернення: 27.03.2021).

- Почти 90 % украинцев считают повышение тарифов необоснованным — соопрос. *Интерфакс-Украина*. 2021. 1 февраля. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/720386.html> (дата звернення: 27.03.2021).
- Сіленко А. О. Економічна політика України: політичні підсумки реформування. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. Вип. 10. С. 174–178.
- Сіленко А. О. Соціальна політика та її пріоритети у перехідному суспільстві. *Людина і політика*. 2003. № 1. С. 118–128.
- Третина працюючого населення України живе за межею бідності. *Мета*. 2021. 8 квітня. URL: <https://meta.ua/uk/news/economics/7152-tretina-pratsyuyuchogo-naseleण्या-ukranyi-zhive-za-mezheyu-bdnost/> (дата звернення: 27.03.2021).
- Шмыгаль анонсировал создание 500 тысяч рабочих мест для украинцев в мае. *ZIK.ua*. 2020. 10 квітня. URL: https://zikua.tv/ru/news/economics/shmygal_anonsiroval_sozdanie_500_tysyach_rabochih_mest_dlya_ukraincev_v_mae_965142 (дата звернення: 12.05.2021).
- Stiglitz J. E. After Neoliberalism. Project Syndicate. *The World's Opinion Page*. 2019. 30 May. URL: <https://www.project-syndicate.org/commentary/after-neoliberalism-progressive-capitalism-by-joseph-e-stiglitz-2019-05?barrier=accesspaylog> (дата звернення: 27.03.2021).

References

- Bulev, I. P., & Bryukhovetskaya N. E. (2018). Socialno-ekonomicheskie problemy ekonomiki Ukrainy na sovremennom etape. (Socio-economic problems of the Ukrainian economy at the present stage). *Bulletin of Economic Science of Ukraine*, 1, 11–25. [in Russian].
- V Seti vsplyli slova yakoby Vitrenko o povyshenii cen na gaz i elektroenergiyu v 1,5–2 raza. (Allegedly, Vitrenko's words about the increase in gas and electricity prices by 1.5–2 times have surfaced on the Web). (2021, February 12). *Focus*. Retrieved from <https://focus.ua/amp/politics/474496-v-seti-vsplyli-slova-yakoby-vitrenko-o-povyshenii-cen-na-gaz-i-elektroenergiyu-v-1-5-2-raza>. [in Russian].
- V Ukrayini rizko zbilshivsyia riven bezrobittya: skilki gromadyan ne mayut roboti. (In Ukraine, there is a rapidly growing level of unemployment: the skilful of the hulks are not robotic). (2021, 25 January). *Vgolos.com.ua*. Retrieved from https://vgolos.com.ua/news/v-ukrayini-rizko-zbilshyvshya-riven-bezrobittya-skilky-gromadyan-ne-mayut-roboty_1368264.html [in Ukrainian].
- Getmancev: Srednya zarplata v Ukrayini mozhe zrivnyatisya z polskoyu cherez 30–40 rokov (Getmancev: The average salary in Ukraine can be matched with Polish in 30–40 years). (2021, February 1). *Economic Truth*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/02/1/670572/> [in Ukrainian].
- Golova DPS Lyubchenko rozpoviv, skilki odna pracuyucha lyudina utrimuye pensioneriv. (The head of the State Traffic Police, Lyubchenko, told how many pensioners one worker keeps). (2021, January 21). *ASPI News Agency*. Retrieved from <https://aspi.com.ua/news/ekonomika/golova-dps-lyubchenko-rozpoviv-skilki-odna-pracuyucha-lyudina-utrimue-pensioneriv#gsc.tab=0> [in Ukrainian].
- Eshchenko, P. (2018). Ot depressii k aktivizacii rosta v ekonomicheskoy i socialnoj sferah Ukrainy. (From depression to increased growth in the economic and social spheres of Ukraine). *The Economy of Ukraine*, 2, 3–20.
- Kolichestvo dolzhnikov v Ukraine uvelichilos na 300 tysyach za god. (The number of debtors in Ukraine increased by 300 thousand per year.). (2020, December 14). *Economic Truth*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2020/12/14/669133/> [in Ukrainian].
- Minimalnaya zarplata v Ukraine v 10 raz menshe, chem v samykh bogatykh stranah ES. (The minimum wage in Ukraine is 10 times less than in the richest EU countries). (2021, February 5). *Finance.ua*. Retrieved from <https://www.rbc.ua/rus/news/minimalnaya-zarplata-ukraine-10-raz-menshe-1612534848.html> [in Ukrainian].
- Naselenie Ukrainy prodolzhaet sokrashatsya: Institut demografii nazval osnovnye prichiny (The population of Ukraine continues to decline: the Institute of Demography named the main reasons). (2021, February 14). *Cenzor.Net*. Retrieved from https://cenzor.net/ru/news/3247851/naselenie_ukrainy_prodolzhaet_sokraschatsya_institut_demografii_nazval_osnovnye_prichiny

- Oficijne Internet-predstavnictvo Prezidenta Ukrajini (Official Internet Representation of the President of Ukraine.) Retrieved from <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelen-skij-proviv-naradu-z-predstavnikami-vikonavch-66113> [in Ukrainian].
- Pochti 90 % ukraincev schitayut povyszenie tarifov neobosnovannym — socopros. (Almost 90 % of Ukrainians consider the increase in tariffs unreasonable). *Interfax-Ukraine*. Retrieved from <https://interfax.com.ua/news/general/720386.html> [in Russian].
- Silenko, A. O. (2003). Socialna politika ta yiyi prioriteti u perehidnomu suspilstvi. (Social policy and its priorities in a transitional society). *Man and politics*, 2003, 1, 118–128. [in Ukrainian].
- Silenko, A. O. (2017). Ekonomichna politika Ukrajini: politichni pidsumki reformuvannya. (Economic policy of Ukraine: political results of reform.) *Scientific Bulletin of the Lesia Ukrainka East European National University*, 10, 174–178. [in Ukrainian].
- Tretina pracuyuchogo naseleння Ukrajini zhive za mezheyu bidnosti. (One-third of Ukraine's working population lives below the poverty line). (2021, April 8). *Meta*. Retrieved from <https://meta.ua/uk/news/economics/7152-tretina-pratsuyuchogo-naseleння-ukrani-zhive-za-mezheyu-bdnost/> [in Ukrainian].
- Shmygal anonsiroval sozdanie 500 tysyach rabochih mest dlya ukraincev v mae. (Shmyhal announced the creation of 500 thousand jobs for Ukrainians in May). (2020, April 10). *ZIK.ua*. Retrieved from https://zikua.tv/ru/news/economics/hmygal_anonsiroval_sozdanie_500_tysyach_rabochih_mest_dlya_ukraincev_v_mae_965142 [in Russian].
- Stiglitz, J. E. (2019, May 30). After Neoliberalism. *Project Syndicate. The World's Opinion Pade*. Retrieved from <https://www.project-syndicate.org/commentary/after-neoliberalism-progressive-capitalism-by-joseph-e-stiglitz-2019-05?barrier=accesspaylog> [in English].

Стаття надійшла до редакції 05.05.2021

Никогосян О. А.

Профессиональный колледж ОНУ имени И. И. Мечникова
к. 115, ул. М. Говорова, 4, г. Одесса, 65063, Украина

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА УКРАИНЫ: ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ

Резюме

В статье определяются приоритеты социальной политики Украины на современном этапе. Анализируются социально-экономические проблемы Украины, выявляются их причины и пути решения.

Показано, что главной причиной неудач социально-экономической политики независимой Украины является некритичное отношение украинских реформаторов к последствиям нелиберальной политики в других странах, в результате чего стал внедряться зарубежный опыт социально-экономического реформирования без учета отечественной специфики. Снижение роли государства в социально-экономической политике, повышение роли частного бизнеса, приватизация привели к резкому социальному расслоению, экономическому кризису, который стал спусковым механизмом для кризисов во всех сферах жизнедеятельности украинского общества. Рухнул и один из основополагающих принципов нелиберальной экономики — дерегуляция. Выяснилось, что рынок не является эффективным в сферах, где бизнес не может получить быстрой и большой прибыли. Так называемые «провалы рынка» продемонстрировали необходимость государственного регулирования в сферах образования, здравоохранения, экологии и др.

Выводы исследования и перспективы дальнейших исследований в данном направлении. Таким образом, если новая власть действительно хочет построить

успешную страну счастливых людей, она должна сделать своим приоритетом социально-экономическую политику. Ее первоочередными задачами на современном этапе должны стать: снижение тарифов на коммунальные услуги за счет исключения из них коррупционной составляющей и сверхприбылей поставщиков; пересмотр принципов предоставления субсидий на оплату коммунальных услуг; борьба с теневой экономикой, с сокрытием доходов от налогообложения; реформирование системы заработной платы и пенсионного обеспечения; создание рабочих мест с достойной оплатой труда; налаживание взаимодействия государства с частным бизнесом с целью повышения социальной ответственности последнего.

Ключевые слова: социальная политика, социально-экономические проблемы, неолиберальная экономика, дерегуляция, бедность, энергетическая бедность.

Nikogosyan O. O.

Applied College

Odessa I. I. Mechnikov National University

r. 115 st. M. Govorova, 4, Odesa, 65063, Ukraine

SOCIO-ECONOMIC POLICY OF UKRAINE: PROBLEMS AND SOLUTIONS

Summary

The article defines the priorities of the social policy of Ukraine at the present stage. The socio-economic problems of Ukraine are analyzed, their causes and solutions are identified. It is shown that the main reason for the failures of the socio-economic policy of independent Ukraine is the uncritical attitude of Ukrainian reformers to the consequences of neoliberal policies in other countries, as a result of which foreign experience of socio-economic reforms began to be introduced without taking into account domestic specifics. The decline in the role of the state in socio-economic policy, the increase in the role of private business, the privatization of «everything and everyone» led to a sharp social stratification, an economic crisis, which became a trigger for crises in all spheres of Ukrainian society. One of the fundamental principles of neoliberal economics, deregulation, has also collapsed. It turned out that the market is not efficient in areas in which the business cannot make quick and large profits. The so-called «market failures» demonstrated the need for state regulation in the spheres of education, health care, ecology, etc. Conclusions of the study and prospects for further research in this direction. Thus, if the new government really wants to build a successful country of happy people, it must make social and economic policy its top priority. Its primary tasks at the present stage should be: reduction of tariffs for utilities by eliminating from them the corruption component and excess profits of suppliers; revision of the principles of granting subsidies for utility bills. Exclusion from the number of subsidies of those who do not need state aid, but have a formal right to receive it (they work unofficially); the fight against the shadow economy, with the concealment of income from taxation; reforming the system of wages and pensions; creation of jobs with decent wages; establishing interaction between the state and private business in order to increase the social responsibility of the latter.

Key words: social policy, socio-economic problems, neoliberal economy, deregulation, poverty, energy poverty.